

Integrarea curriculară a intercomprehenșiunii:

posibilități,
constrângeri,
recomandări

Copyright: MIRIADI, 2015

Éducation et formation
tout au long de la vie

Avec le soutien du programme Éducation et Formation tout
au long de la Vie de l'Union européenne.

Cette publication est financée avec le soutien de la Commission Européenne. Elle n'engage que leurs auteurs et la Commission n'est pas responsable de l'usage qui pourrait en être fait ni des informations qui y sont contenues.

Acest document a fost elaborat în cadrul lotului *Insertion Curriculaire de l'Intercompréhension* (Insertia curriculară a intercomprehensiunii) din proiectul european MIRIADI (*Mutualisation et Innovation pour un Réseau de l'Intercompréhension à Distance*, <https://www.miriadi.net>).

Acest lot, al cărui obiectiv era înțelegerea permeabilității și a rezistenței contextelor și a actorilor educativi privind intercomprehensiunea (IC) la distanță, atât ca noțiune practică și cât și ca relevanță din punct de vedere profesional, a fost dezvoltat din perspectiva didacticii praxiologice (pentru că e orientată spre intervenție), colaborative (pentru că a implicat adunarea de cercetători, formatori, (viitori) profesori și studenți pentru acțiuni comune), cât și plurilingvistice și interculturale (dat fiind că membrii echipei proveneau din diverse țări și utilizau limba maternă).

Munca de echipă s-a desfășurat în 3 faze. În prima, diverse contexte educative au fost caracterizate cu scopul de a identifica oportunitățile și constrângerile legate de inserția curriculară a IC. Pe urmă, organizarea unei sesiuni de formare a profesorilor a permis planificarea activităților didactice puse în practică și evaluate chiar din etapa a doua, pe baza unui sistem de cercetare-acțiune. A treia fază a fost proiectată să includă acțiuni de difuzare a proiectului.

Broșura aceasta se înscrie între aceste acțiuni și prezintă, pentru un public larg, o sinteză sistematizată a rezultatelor obținute după trei ani de muncă, urmată de câteva recomandări ce derivă din aceste rezultate.

Prezentarea

Titlul proiectului	Miriadi - Mutualisation et Innovation pour un Réseau de l'Intercompréhension à Distance
Agencia de finanțare	Agência executiva «Educação, audiovisual e cultura» (EACEA)
Numele lotului	Insertia curriculară a intercomprehensiunii
Parteneri implicați	Universidade de Aveiro (pt) (coord.) – Maria Helena Araújo e Sá Università di Cassino e del Lazio Meridionale (it) - Sonia di Vito Université Stendhal Grenoble 3 (fr) - Christian Degache Universitatea Alexandru Ioan Cuza, Iași (ro) - Doina Spita Università degli Studi di Macerata (it) - Edith Cognigni Université Louis Lumière Lyon 2 (fr) - Sandra Garbarino Université de Strasbourg (fr) - Annie Ursula Petermann Lycée Benjamin Franklin (fr) - Claire Chevalier Liceo Linguistico di Stato “Giovanni Falcone” (it) - Antonella Fanara Escola de Soure (pt) - Margarida Carrington
Durata	36 luni (1 decembrie 2012 - 30 noiembrie 2015)
Consultanți externi	Pierre Janin (a lucrat anterior la Ministerul Francez al Culturii și Comunicării, DGLFLF); Michael Byram (Durham University); Isabel Alarcão (Universidade de Aveiro)

Sinteză

Acest lot al proiectului Miriadi a avut ca obiectiv promovarea proceselor de integrare curriculară a intercomprehensiunii la distanță pentru grupele plurilingve, acest lucru a pornit de la munca experimentală desfășurată pe plan educațional (de la ciclul primar la cel universitar) și realizată după o logică de tip cercetare - acțiune, cu scopul înțelegerii “condițiilor de fezabilitate” ale acestei abordări didactice în cadrul curricular de învățare și formare.

Produse

> *Atouts et possibilités de l'insertion curriculaire de l'intercompréhension* (<http://hdl.handle.net/10773/14642>)

> *Histórias em Intercompreensão: a voz dos autores* (<http://hdl.handle.net/10773/14700>)

> Araújo e Sá, M. H., & Pinho, A. S. (Orgs.) (2015). *Intercompreensão em contexto educativo: resultados da investigação*. Aveiro: UA Editora

> *Zilele științifice și pedagogice Educação plurilingue e intercultural: percursos e possibilidades em contexto educativo português. Um enfoque na intercompreensão* (<https://educast.fccn.pt/vod/channels/hnwtjstzb>)

Posibilități

Societate

- Intercomprehensiunea (IC) ca formă de promovare a valorilor privind egalitatea, respectul privind alte națiuni (cu limba proprie și cultura specifică) și responsabilitatea colectivă, participând de asemenea la construirea unor societăți mai primitive, unite și democratice.
- IC în cadrul formării de cetățeni conștienți, critici și capabili să valorizeze plurilingvismul și interculturalitatea în societățile contemporane.
- IC ca sistem etic de comunicare umană (plurilingvă și interculturală).
- IC ca posibilitate de promovare a relațiilor și a proiectelor între societatea în ansamblul ei și comunitatea educativă.

Contexte educative

- IC ca manieră de a face inovația accesibilă, inserând-o în rutina activităților cotidiene educative.
- IC ca abordare de întărire a dimensiunilor umană și socială a educației, cuprinzând studenții ca individualități integre (în relația dintre cunoaștere, emoție și acțiune), dar și persoane care interacționează cu altele și învață în multiple contexte de interacțiune.
- IC ca abordare educațională dintr-o perspectivă holistică, dezvoltând competențe globale, transversale și specifice.
- IC ca educație privind interacțiunea între cetățeni, relațiile cu ceilalți și cu lumea, promovând o atitudine deschisă față de alte moduri de a cunoaște, de a fi și de a trăi.
- IC ca educație privind plurilingvismul și comunicarea interculturală, implicând acțiuni și proiecte privind diversitatea, în special cea lingvistică, legată de locutori.
- IC ca mijloc de întărire a sentimentului de apartenență la comunitățile naționale și transnaționale ale locutorilor, la propria limbă și la cele ale celorlalți interlocutori.
- IC pentru motivarea contactului lingvistic și pentru învățarea limbilor.

- IC ca strategie de învățare a limbilor, permițând o eficacitate sporită, durabilitate și transferabilitate a cunoștințelor dobândite și care urmează să fie dobândite.
- IC ca răspuns posibil la gestionarea curriculară a diversității școlare a publicului.
- IC pentru favorizarea schimburilor între studenți și profesori din diverse contexte educaționale, lingvistice și culturale.
- IC pentru certificarea competențelor verbale și interculturale.

Profesori și abordări metodologice

- IC ca oportunitate de integrare a muncii colaborative în rutina școlară (între profesorii de limbi străine, între diferite materii, cu părinții, colaborarea cu alte instituții educative...).
- IC ca posibilitate de muncă într-un mod interdisciplinar, dezvoltând metode specifice și transversale de învățare.
- IC pentru promovarea unui curriculum mai holistic și integrator.
- IC ca abordare integrată a limbilor, favorizând realizarea de proiecte și de acțiuni educaționale plurilingve și interculturale.
- IC ca pârghe pentru a-i face pe cei ce învață să devină conștienți de profilul lor și de biografia lor lingvistică, pentru a deveni capabili să-și definească proiecte de învățare privind latura comunicativo-lingvistică.
- IC ca noțiune capabilă să fie pusă în practică într-o manieră flexibilă: (i) în proiecte școlare; (ii) în sala de curs destinat unei anumite limbi (iii) în module, legate sau nu de activități privind cursul de limbă; (iv) în cadrul oportunităților autodidactice de învățare.

- IC ca și context de planificare și realizare a activităților ce urmăresc dezvoltarea propriilor abilități de conștientizare a cunoștințelor lingvistice, a modurilor lor de funcționare și a relațiilor dintre ele: observarea, comparația, experimentarea și manipularea unităților lingvistice, a inferențelor, activarea cunoștințelor prealabile.
- IC ca și context de planificare și realizare a activităților orientate către abilitatea de a conștientiza subiectul ca vorbitor și învățăcel privind limbile: observarea comunicării (în special plurilingve și interculturale); (auto și hetero)-reflecție privind strategiile de învățare și comunicare; (auto și hetero)-evaluare.

Persoanele care învață și competențele lor lingvistice

- IC ca metodă de a dezvolta la învățăcei capacitatea de a lucra unul cu celalalt (înglobându-i aici și pe cei ce învață alte limbi și despre alte culturi), participând activ la procesul de construire a sensului și la realizarea învățării prin colaborare.
- IC ca posibilitate de a dezvolta la învățăcei: participarea și implicarea; responsabilitatea; autonomia; stima de sine; capacitatea de reflecție, autoevaluarea și co-evaluarea.
- IC ca proces de creație și de recreare a legăturii pe care învățăceii o au cu ei înșiși, cu limbile și cu alteritatea lingvistică și culturală, insistând pe dimensiunea socială a învățării.
- IC ca mijloc de dezvoltare a competențelor plurilingve și interculturale.
- IC ca descoperire și apreciere a valorii, importanței, utilității și frumuseții limbilor, devenind un factor motivant pentru contactul și învățarea lingvistică.
- IC ca motor de mobilizare a repertoriului lingvistic și paralingvistic, cognitivo-verbal și socio-afectiv al învățăcelor în situații de comunicare plurilingvistică și interculturală.

- IC ca formă de promovare a competențelor strategice și metacognitive ale învățăcelilor în diverse situații de învățare și de utilizare a limbilor.
- IC ca metodă de acțiune, implicând abilitatea de a integra, mobiliza și transfera cunoștințele din limba sa (sau din limbile cunoscute) spre învățarea uneia noi (unor limbi noi și vice versa, învățând mult mai rapid și rentabilizând cunoștințele acumulate.
- IC ca și conștientizare a profilului de învățăcel și a posibilităților lingvistice și comunicative, făcându-i pe învățăceli să devină agenții propriului proces de învățare, din ce în ce mai capabili să-și definească proiectele de dezvoltare în acest domeniu.
- IC ca și conștiință și valorizare a rolului competențelor lingvistice parțiale.
- IC ca mijloc de mediere lingvistică și interculturală.

Constrângeri

Organizare și gestiune școlară

- Dificultatea sistemelor educaționale de a se reînnoi și de a urma dinamica societăților contemporane.
- Rezistența persoanelor cu putere de decizie (macro politice) și a celor ce gestionează educația (micro politice) la inovație.
- Flexibilitatea și autonomia programelor de studii, a culturii școlare și a muncii învățăcelilor.
- Cultura muncii colaborative reduse din cadrul școlilor.
- Cultura evaluării conținuturilor dobândite și care pun presiune pe munca învățăcelului.
- Valoarea redusă a limbilor în cadrul curriculum-ului.
- Oferta lingvistică redusă din cadrul școlilor.
- Inadecvarea și/ sau insuficiența resurselor didactice și a manualelor.

Actorii educaționali

- Înțelegerea activităților de IC (de către profesori, părinți, învățăcei, directori și manageri școlari, comunitatea educativă lărgită) ca parte constitutivă din subversiunile și tranziția către status quo școlar și curricular.
- Rezistența formatorilor de limbă, privind dificultatea: în gestionarea timpului și a presiunilor impuse de programele de studii și de sistemele de evaluare; insecuritatea lingvistică; încrederea în sine scăzută privind punerea în practică a strategiilor de IC; dificultăți privind diferențierea pedagogică; cunoștințele și experiențele de plurilingvism - reduse; valorizarea și focalizarea pe o singură limbă de studiu; experiența de lucru între profesioniștii care predau diverse discipline-reducă.
- Formare redusă a profesorilor care predau discipline lingvistice și nonlingvistice, mai ales cele orientate spre extinderea repertoriului lor didactic privind procesele de mobilizare a diferitelor limbi în situații de învățare.
- Reprezentări ale actorilor educaționali privind funcțiile profesorului și ale disciplinelor (în special lingvistice), strict legate de dezvoltarea conținuturilor disciplinare izolate.

- Incercările reduse ale profesorilor cu privire la învățarea limbilor la școală.
- Incercările reduse ale profesorilor cu privire la aptitudinile, la competențele și capacitățile învățăcelor privind învățarea și contactul cu diferite limbi și culturi.

Didactica intercomprehensiunii

- Cunoștințe didactice neconsolidate, ceea ce face dificilă recunoașterea și utilizarea lor credibilă.
- Corpul de practici, de cunoștințe și de resurse bazate pe «cazuri» și pe «experimente» prea puțin integrate în curricula, discontinue și nesistematizate privind timpul și spațiul școlar.
- Lipsa punctelor de referință solide, credibile și legitime privind evaluarea competențelor privind intercomprehensiunea.
- Deficitul de cunoștințe didactice privind IC în situații de exprimare orală.
- Deficitul de cunoștințe didactice privind potențialul IC de a dezvolta competențe în limba maternă.
- Absența și / sau dispersia și accesul dificil la materialele și resursele didactice din diferite limbi.

Recomandări

La nivel de cercetare

- Dezvoltarea unei cercetări mai riguroase și de natură empirică privind IC, evaluarea impactului asupra diferitelor domenii de dezvoltare privind competențele plurilingve și interculturale ale învățăceilor și înlocuirea posibilelor puncte slabe din punct de vedere metodologic ce pot fi găsite încă în munca de acum.
- Aprofundarea cunoștințelor, fie la nivel conceptual sau practic, insistând pe anumite puncte mai puțin explorate ale IC, cum ar fi: (i) IC și oralitatea; (ii) IC și interacțiunea; (iii) evaluarea competențelor de IC; (iv) influența activității de IC asupra dezvoltării competențelor în limba maternă; (v) influența activităților de IC asupra dezvoltării competențelor într-o limbă specifică.
- Diversificarea contextelor de cercetare privind IC, incluzând materiile nonlingvistice și alte spații educative începând cu școala și încheind cu învățământul superior, incluzând și educația nonformală (cum ar fi asociațiile pentru imigranți, centrele educative, educația adulților, universitățile pentru seniori).
- Explorarea posibilităților de articulare a IC cu alte abordări plurale privind învățământul de natură lingvistică, în special elaborarea cursurilor de formare pentru studenți și (viitorii) profesori.

La nivelul formării

- Permitea trecerii profesorilor în formare prin diferite tipuri de activități și acumularea experienței privind situații de plurilingvism și de interculturalitate.
- Integrarea modulelor, a seminariilor și a altor modalități de formare privind IC în programele și în ofertele centrelor de formare, care pun în valoare, printre alte elemente, potențialul afectiv și cognitiv al IC în cadrul predării și învățării limbilor;
- Stimularea realizării programelor de schimb (chiar și la nivel virtual) pentru profesori și elevii lor.
- Dezvoltarea formativă a profesorilor specialiști și a celor nespecialiști și a altor educatori și formatori, într-o manieră sistematică și diferențiată (atelier, conferințe, cursuri de formare), privind posibilitatea de a preda IC la diferite nivele de învățământ și în cadrul diferitelor instituții formatoare, insistând asupra potențialului și a modurilor de realizare a muncii într-un mod colaborativ.
- Dezvoltarea formării formatorilor vizând construcția și evaluarea resurselor pedagogice și didactice, a manualelor (de limbi străine, dar și pentru alte discipline), care integrează abordări intercomprehensive și, eventual, le articulează cu alte abordări multiple.

La nivelul diseminării

- Investirea resurselor pedagogice și didactice în dezvoltare, vizând manualele care integrează IC sistematic și în acord cu conținutul programelor, în diferite limbi, pentru un public diferit și pentru discipline diferite.
- Producerea de texte de difuzare, în diferite limbi și având diferite formate, care furnizează informații detaliate asupra modului în care IC poate fi pusă în practică, cu exemple de resurse și activități având drept scop difuzarea conceptului și punerea sa în practică, adresându-se unui public cât se poate de larg, format din specialiști și nonspecialiști (persoane care iau decizii, elevi/studenti, profesori, părinți, directori de școală...).
- Crearea de momente și de spații multiple pentru discuții privind posibilitatea de a pune în practică activități de IC în diferite contexte și cu public diferit.
- Favorizarea circulației și a înțelegerii publice a conceptului și a potențialului său, datorită mediei și organizării de activități deschise marelui public în spațiile de educare nonformală.

Éducation et formation
tout au long de la vie

Avec le soutien du programme Éducation et Formation tout au long
de la Vie de l'Union européenne.